

רשומות

הצעות חוק

13 במרס 2002

3100

כ"ט באדר התשס"ב

עמוד

415 הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 38), התשס"ב-2002

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם הממשלה:

הצעת חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 38), התשס"ב-2002

1. בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955¹ (להלן - החוק העיקרי), בסעיף 1 -
 - (1) בהגדרה "פקודות הצבא", במקום "ופקודות המטה הכללי" יבוא "פקודות המטה הכללי, ופקודות כלליות אחרות כמשמעותן בסעיף 2א(ג)";
 - (2) בסופו יבוא:

"הרשות המוסמכת" - לענין משפט המתנהל בבית דין צבאי מיוחד - הרמטכ"ל; לענין משפט המתנהל בבית דין צבאי מחוזי - ראש המחוז השיפוטי."
2. בסעיף 3א(א) לחוק העיקרי, המילים "ופקודות כלליות אחרות" - יימחקו. תיקון סעיף 3
3. בסעיף 11א(א) לחוק העיקרי, בפסקה (1), אחרי "57" יבוא "94א". תיקון סעיף 11

דברי הסבר

לאור התיקון המוצע להגדרה "פקודות הצבא", נדרשים התיקונים המוצעים לסעיפים 3א(א) ו-133א(א) לחוק.

סעיפים 1(2), 16 ו-19-22

סעיפים 204 ו-309 לחוק קובעים הוראות לענין זימון מותב של בית דין צבאי (ובית הדין, וזה נוסחם):

"הרשות המזמנת

204. מותב של בית דין צבאי מיוחד יזומן על ידי הרמטכ"ל, ומותב של בית דין צבאי מחוזי יזומן על ידי ראש המחוז השיפוטי."

סעיפים 1(1), 2 ו-8

בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן - החוק), בסעיף 1, מוגדרות "פקודות הצבא" כ"הוראות הפיקוד העליון ופקודות המטה הכללי". נוכח מעמדן של "פקודות כלליות אחרות" (כמשמעותן בסעיף 2א(ג) לחוק) כפקודות המחייבות את כלל הצבא, אלא אם כן נקבע בהן אחרת, ובהיותן דין, מכות סעיף 3א לחוק, מוצע לכלול אותן, למען הסר ספק, בהגדרה "פקודות הצבא".

¹ ס"ח התשט"ו, עמ' 171; התש"ס, עמ' 152.

4. בסעיף 25 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) מי שנתחייב בבית דין צבאי על עבירה שאינה עבירה צבאית, רשאי בית הדין להטיל עליו עונש שבית המשפט היה מוסמך להטילו על אותה עבירה, וכן אחר או יותר מן העונשים המפורטים בסעיף 21(1), (3) אם קבוע לעבירה עונש מאסר, ו-(4); הטיל בית הדין עונש כאמור בסעיף 21(3) לא יעלו תקופת המאסר והמחבוש יחד על תקופת המאסר הקבועה לאותה עבירה."

5. בסעיף 33 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ט) יבוא:

"(ט) הורשע נידון בעבירה נוספת שאינה עבירה צבאית, לא יבוצע עונש מחבוש על תנאי אם חדל הנידון להיות חייל בהגדרתו בסעיף 1."

ד ב ר י ה ס ב ר

של בית הדין הדין בעבירה לפי סעיף 94 שענינה "העדר מן השירות שלא ברשות".

סעיף 4

סעיף 25, שענינו "עונש על עבירה שאינה עבירה צבאית" קובע, בסעיף קטן (א), לאמור:

"(א) מי שנתחייב בבית דין צבאי על עבירה שאינה עבירה צבאית, רשאי בית הדין להטיל עליו את העונש שבית המשפט היה מוסמך להטילו על אותה עבירה, או אחד או יותר מן העונשים המפורטים בסעיף 21, ובלבד שיהיה קל מן העונש שבית המשפט היה מוסמך להטילו."

סעיף זה מחייב את בית הדין לבחור בין הטלת עונש שהוא מוסמך לתת לפי כל דין בשל הרשעה בעבירה (למשל - פסילת רישיונות נהיגה בהתאם לפקודת התעבורה, וכיו"ב), לבין הטלת עונש מן העונשים המפורטים בסעיף 21 לחוק, לרבות עונש משמעותי.

מוצע לתקן את סעיף 25(א) ולהסמיך בית דין צבאי להטיל, נוסף על העונש שבית המשפט היה מוסמך להטילו על אותה עבירה, גם אחד או יותר מהעונשים המפורטים בסעיף 21(1), (3) ו-(4) לחוק, שהם עונשים משמעותיים, מחבוש והורדה בדרגה - הייחודיים לצבא, ובלבד שתקופת המאסר והמחבוש יחד לא יעלו על תקופת המאסר הקבועה לאותה עבירה. יצוין, כי התיקון האמור מתאים להוראת סעיף 25(ג) לחוק הנותנת בידי בית הדין הצבאי, מקום שבו קיימת לפי פקודת התעבורה, או חוק אחר הנוגע לתעבורה, חובה להטיל עונש מסוים. סמכות להטיל נוסף על עונש החובה עונש מן העונשים המנויים בסעיף 21 לחוק.

סעיף 5

סעיף 33 לחוק, שענינו "החלטה לכיצוע עונש על תנאי" קובע, בסעיף קטן (ט) לאמור:

"(ט) מחבוש על תנאי לא יבוצע אם חדל הנידון להיות חייל בהגדרתו בסעיף 1."

"זימון בית הדין"

309. הורכב מותב בית דין צבאי, זימון בית הדין בצו זימון חתום על ידי הרשות המזמנת או מטעמה; צו הזימון יקבע את מקום כינוסו של בית הדין ותאריך הדיון, ייחייב את כל המשתתפים במשפט שיפורטו בצו, להתייצב במקום ובזמן הקבועים בו; כן יכול צו הזימון לכלול כל הוראה אחרת וכל פרט נוסף הנראים למומן כדרושים לענין.

הרכבתו של מותב בית דין צבאי נעשית על ידי נשיאו, ומוצע כי הסמכות לזמן את בית הדין תהא בידי נשיא בית הדין או מי שהוא הסמיך לענין זה. לפיכך מוצע לבטל את הוראת סעיף 204 ולתקן את הוראת סעיף 309.

נובת התיקונים האמורים, שבמסגרתם אין עוד התייחסות ל"רשות המזמנת", ומאחר של"רשות המזמנת" יש כיום סמכויות הקבועות בסעיפים 324, 325 ו-327 לחוק, הקשורות, ככלל, לפומביות המשפט - כדוגמת החלטה על עריכת משפט בדלתיים סגורות, מוצע לתקן סעיפים אלה, כך שהסמכויות המיועקות בהם ל"רשות המזמנת" יוענקו ל"רשות המוסמכת", כפי שתוגדר בסעיף 1 לחוק.

סעיפים 3, 6 ו-15

תקנות 6 ו-6א לתקנות שירות ביטחון (חובות אנשי מילואים), התש"ז-1956 (ק"ת התש"ז, עמ' 359), מטילות על איש מילואים אשר אינו בשירות, חובה ליצור קשר עם רשויות הצבא. מוצע, בסעיף 6 להצעת החוק, לקבוע עבירה, ולפיה איש מילואים אשר לא יצר קשר עם יחידתו, כאמור בתקנות, דינו - מאסר שישה חודשים. לאור התיקון האמור מוצע, בסעיף 3 להצעת החוק, לתקן את סעיף 11 לחוק, שענינו "תחולת החוק על איש מילואים שאינו בשירות", כך שהעבירה האמורה תיכלל ברשימת העבירות החלות על איש מילואים כאמור.

כן מוצע, בסעיף 15 להצעת החוק, לתקן את סעיף 203 לחוק, כך שמותב של בית דין צבאי שידון בעבירה זו יורכב משופט צבאי-משפטי אחד, ואת בדומה למותב

6. אחרי סעיף 94 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיף 94א
- 94א. איש מילואים אשר לא יצר קשר עם יחידתו, בהתאם להוראות שקבע שר הביטחון, לפי סעיף 33 לחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986², דינו - מאסר שישה חודשים.
7. סעיף 95 לחוק העיקרי - בטל. ביטול סעיף 95
8. בסעיף 133 לחוק העיקרי -
- (1) בפסקה (1), המילים "או מפקודות כלליות אחרות" - יימחקו;
- (2) בפסקה (2), המילים "בהתאם לפקודות כלליות אחרות" - יימחקו.
9. אחרי סעיף 133 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיף 133א
- 133א. חייל שבלא היתר על פי פקודות הצבא, או שלא בהתאם לתנאיו, עבד בעבודה או עסק בעיסוק שנהוג לקבל בעבורם שכר, או התמחה התמחות מקצועית, דינו - מאסר שישה חודשים.
10. אחרי סעיף 153 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיף 153ב
- 153ב. (א) קצין שיפוט שהרשיע חייל בעבירה לפי סעיפים 94 או 94א, והטיל עליו עונש כאמור בסעיפים 152 או 153 שאינו קנס, רשאי להטיל עליו גם קנס כאמור בסעיפים אלה.
- (ב) על אף הוראות סעיפים 152 ו-153, קצין שיפוט שהרשיע איש מילואים בעבירה לפי סעיפים 94 או 94א, רשאי להטיל עליו קנס בסכום השווה לסך ארבעה שיעורים של שכר יסוד חודשי של טוראי בשירות חובה, כפי שהוא בשעת הטלת הקנס.

דברי הסבר

- על פי סעיף זה מנועות רשויות התביעה לבקש את הפעלתו של עונש מחבוש על תנאי תלוי ועומד, שהוטל בעבר על נאשם בבית דין צבאי, אשר חרל, לאחר הטלת העונש המותנה מלהיות חייל בשירות סדיר או בשירות מילואים פעיל.
- מוצע לתקן את סעיף 33(ט), כך שניתן יהיה להפעיל את עונש המחבוש המותנה בעבירות צבאיות בלבד, דהיינו: עבירות לפי חלק ב' לחוק, גם אם חרל הנידון להיות חייל, וזאת כדי לשמור על אפקט ההרתעה שבטונש המחבוש המותנה, שהוא ייחודי למערכת השיפוט הצבאית ומוטל לרוב בשל עבירות צבאיות.
- 7 סעיף 95 לחוק קובע לאמור:
- "התגייסות חוזרת לכוחות הסדירים
95. חייל הנמנה עם הכוחות הסדירים שחזר והתגייס לכוחות הסדירים של הצבא לפני ששוחרר משירותו הקדים, ולא גילה זאת בשעת גיוסו החוזר, דינו - מאסר שלוש שנים.
- מוצע לבטל הוראה זו שכן עד כה לא הופעלה.
- 9 סעיף 94א
- האיסור על חייל לעבוד בעבודה פרטית מעוגן כיום בפקודות הצבא. לאור הוראות חוק-יסוד: חופש העיסוק, מוצע לקבוע זאת כאיסור בחוק, לגבי עבודה פרטית או התמחות מקצועית אלא אם כן ניתן היתר לכך בהתאם לפקודות הצבא.
- 10 סעיף 153ב
- כדי להתמודד עם התופעה של היעדרות חיילים ואנשי מילואים מן השירות שלא ברשות, בניגוד להוראות סעיפים 94 ו-94א המוצע, מוצע להסמיך את קצין השיפוט להטיל על חייל או על איש מילואים שנעדר כאמור, נוסף על כל עונש משמעותי אחר, גם קנס, וכן לקבוע כי אם הנידון הינו איש מילואים ניתן להטיל עליו קנס כאמור בסכום השווה לארבעה שיעורים של שכר יסוד חודשי של טוראי.

² ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

הוספת סעיף 170 א.11. אחרי סעיף 170 לחוק העיקרי יבוא:

"דיון משמעותי בעבירות תעבורה על פי פקודת התעבורה³, כאמור בסעיף 136(ב3), שלא גרמה לתאונת דרכים שבה נפגע אדם או ניוזק רכוש, לא יועמד חייל לדין משמעותי, אלא אם כן, בתוך אותה תקופה התקיים אחד מאלה:

- (1) הוגשה נגד החייל תלונה לגבי אותה עבירה והוא ידע על כך;
 - (2) החייל הוזמן לחקירה בקשר עם ביצוע העבירה;
 - (3) ניתנה לחייל הודעה על ביצוע העבירה;
- ואולם אם הוכיח החייל החשוד בעבירה כי לא חלה עליו אחריות לעבירה לפי סעיף 27 לבקורת התעבורה, ניתן להעמיד לדין משמעותי את מי שנהג ברכב, אם לא עברו שנתיים מיום ביצוע העבירה."

ביטול סעיף 191 .12. סעיף 191 לחוק העיקרי - בטל.

תיקון סעיף 192 .13. בסעיף 192 לחוק העיקרי, סעיף קטן (ב) - בטל.

תיקון סעיף 202 .14. בסעיף 202 לחוק העיקרי, המילים "לאחר תקופת הניסיון" - יימחקו.

תיקון סעיף 203 .15. בסעיף 203 לחוק העיקרי -

(1) בכותרת השוליים, בסופה יבוא "ובעבירת איבוד קשר עם היחידה";

(2) אחרי "94" יבוא "ובעבירה לפי סעיף 94א".

ביטול סעיף 204 .16. סעיף 204 לחוק העיקרי - בטל.

תיקון סעיף 243 .17. בסעיף 243(א) לחוק העיקרי, בפסקה (2), במקום "ולאב בית הדין" יבוא "הצבאי ולשופט צבאי-משפטי של בית הדין".

ד ב ר י ה ס ב ר

מוצע לבטל הוראה זו, שכן יישומה עלול לפגוע בעיקרון אי תלותם של השופטים.

נוכח ביטולו המוצע של סעיף 191, מוצע לבטל את סעיף 192(ב), וכן לערוך את השינויים המחויבים בסעיפים 202 ו-203 לחוק, המפנים ל"תקופת הניסיון" ולסעיף 191.

זו לשונו של סעיף 192(ב) שמוצע לבטלו:

"(ב) תקופת הניסיון לא תבוא במנין התקופות האמורות בסעיף קטן (א)."

סעיף 17

סעיף 243(א2) לחוק קובע, כי הסמכות ליתן פקודת מעצר על נאשם או לבטלה תהיה נתונה, בערכאה ראשונה, לנשיאו של בית הדין או לאב בית הדין. מוצע לקבוע, כי סמכות זו תהא נתונה במקום לאב בית הדין לכל שופט צבאי-משפטי של בית הדין, וזאת, בין היתר, כדי לאפשר הפעלת סמכות זו לפני קביעת מותב

סעיפים 11 ו-23

סעיף 239 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982 (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), קובע, כי בנסיבות מסוימות לא ניתן יהיה להגיש כתב אישום או להמציא הזמנה למשפט בשל עבירה לפי פקודת התעבורה, אם עברה שנה מיום שבוצעה העבירה.

מוצע לקבוע הוראה דומה לענין העמדת חייל לדין בשל עבירת תעבורה, הן בפני בית דין צבאי והן בדין משמעותי.

סעיפים 12 עד 14 ו-27

סעיף 191 לחוק קובע לאמור:

"תקופת ניסיון

191. מינוי ראשון לכהונת שופט צבאי-משפטי יהיה לתקופת ניסיון של שנתיים; בכל עת בתקופת הניסיון רשאית ועדת הבחירה להמליץ בפני נשיא המדינה לבטל את המינוי."

³ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 7, עמ' 173.

18. בסעיף 243א(א) לחוק העיקרי, במקום "סעיף 243" יבוא "סעיפים 240 ו-243". תיקון סעיף 243א
19. בסעיף 309 לחוק העיקרי, במקום "על ידי הרשות המזמנת או מטעמה" יבוא "בידי". תיקון סעיף 309
20. בסעיף 324 לחוק העיקרי, בסעיפים קטנים (ב) ו-(ה), במקום "הרשות המזמנת" יבוא "הרשות המוסמכת". תיקון סעיף 324
21. בסעיף 325א(א) לחוק העיקרי, במקום "הרשות המזמנת" יבוא "הרשות המוסמכת". תיקון סעיף 325
22. בסעיף 327א(א) לחוק העיקרי, במקום "הרשות המזמנת" יבוא "הרשות המוסמכת". תיקון סעיף 327
23. אחרי סעיף 412 לחוק העיקרי יבוא:
12412. עברה שנה מיום שבוצעה עבירה לפי פקודת התעבורה או לפי התקנות שלפיה, או לפי פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970, שלא גרמה לתאונת דרכים שבה נפגע אדם או ניוזק רבוש, לא יוגש עליה כתב אישום ולא תומצא בענינה הזמנה לדין, אלא אם כן, בתוך אותה תקופה הוזמן החשוד בביצוע העבירה לחקירה, או ניתנה לו הודעה על ביצוע העבירה; ואולם אם הוכיח החשוד בעבירה כי לא חלה עליו אחריות לעבירה לפי סעיף 27 לפקודת התעבורה, ניתן להגיש כתב אישום ולהמציא הזמנה לדין, למי שנהג ברכב, אם לא עברו שנתיים מיום ביצוע העבירה.
24. בסעיף 427 לחוק העיקרי -
- (1) בסעיף קטן (א), במקום הרישה עד "צידוק אחר לאיחור" יבוא "נשיא בית הדין הצבאי לערעורים רשאי, לבקשת מערער, להרשות הגשת ערעור לאחר שעברה התקופה האמורה בסעיף 418";
- (2) סעיף קטן (ב) - בטל.

ד ב ר י ה ס ב ר

- בית הדין, ההסדר המוצע דומה להסדר הקבוע בסעיף 240 לחוק לגבי דיון במעצר לפני הגשתו של כתב האישום.
- סעיף 18
- מוצע כי הסמכות לצוות על שחרור בערובה תהא נתונה גם לשופטי בית הדין הצבאי הדניים בבקשה להארכת מעצרו של חשוד, טרם הגשת כתב אישום נגדו, בהתאם להוראות סעיף 240 לחוק.
- סעיף 24
- סעיף 427 לחוק קובע לאמור:
- "הארכת המועד לערעור
- (א) הוגש ערעור לאחר שעבר המועד הקבוע להגשתו, ונזכר נשיא בית הדין לערעורים כי האיחור נגרם בגלל סיבות שלא היתה לנאשם שליטה עליהן, וכי האיחור לא היה יותר מן המוכרח בכוח סיבות אלה,
- יארץ את המועד לערעור, והוא רשאי להאריכו אם הוא סבור שהיה צידוק אחר לאיחור. הוארך מועד הערעור - ירכיב הנשיא מותב של בית הדין.
- (ב) הנשיא יכול להאריך את מועד הערעור כאמור בסעיף קטן (א) בין לפי יזמתו ובין לפי בקשת המערער.
- (ג) ..."
- מוצע להבהיר כי הארכת המועד להגשת ערעור, בין אם ערער הנאשם ובין אם ערערה התביעה, אפשרית, בהתאם להוראות סעיף 427א(א) המוצע, המחיל את ההסדר, הקבוע לענין הארכת מועדי ערעור, בסעיף 201 לחוק סדר הדין הפלילי, בשינויים המתאימים. כמו כן, נזכר סעיף קטן (א) המוצע, אין עוד מקום לסמכות נשיא בית הדין הצבאי לערעורים, הקבועה בסעיף קטן (ב), להאריך ביוזמתו את המועד להגשת ערעור.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 15, עמ' 320.

תיקון סעיף 429 .25 בסעיף 429 לחוק העיקרי -

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "תיקון כתב ערעור ונימוקיו";

(2) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) המערער רשאי בכל שלב של הערעור, ברשות בית הדין, לתקן את כתב הערעור או את נימוקיו; ואולם בערעור על פסק דין המטיל עונש מוות מותר למערער לטעון כל נימוק אף אם לא נכלל בכתב הערעור."

תיקון סעיף 458 .26 בסעיף 458(א1) לחוק העיקרי, המילים "מנימוקים שיירשמו" - יימחקו.

תיקון סעיף 540 .27 בסעיף 540 לחוק העיקרי, המילה "191" - תימחק.

תיקון סעיף 541 .28 בסעיף 541(2) לחוק העיקרי, אחרי "35" יבוא "א35".

תיקון סעיף 548 .29 בסעיף 548(7) לחוק העיקרי, במקום "226" יבוא "225".

ד ב ר י ה ס ב ר

החובה לנמק בכתב את הטעמים להחלפתו של שופט במושב בטרם נפתחה פרשת התביעה.

סעיף 25

בחוק העונשין (תיקון מס' 44), התשנ"ה-1995 (ס"ח התשנ"ה, עמ' 391), הוסף סעיף 35 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), שענינו "עונש חובה ונסיבות מקלות", הקובע את הסמכות להטיל על אדם, שהורשע בעבירה שדינה עונש חובה, עונש קל מעונש החובה, אם העבירה נעברה בנסיבות מקלות מיוחדות שיפורשו בגור הדין, זאת אם לא הורשע אותו אדם בעבירות אחרות המנויות באותו סעיף.

מוצע כי במסגרת סעיף 541 המחיל הסדרים אחרים מחוק העונשין על הליכים שהחוק חל עליהם, יוחל גם סעיף 35 לגבי עבירות שאינן עבירות צבאיות, כפי שהוחלו הוראות אחרות הנוגעות לדרכי הענישה.

סעיף 26

בחוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 15), התשמ"ב-1982 (ס"ח התשמ"ב, עמ' 38) סומן סעיף 226 כ"225", ואולם בטעות לא חוקנה ההפניה לסעיף האמור שבסעיף 548(7) לחוק. מוצע לתקן את ההפניה.

סעיף 25

סעיף 429(א) לחוק קובע לאמור:

"(א) בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), וחויז מערער על פסק דין המטיל עונש מוות, לא ייזקק בית הדין, בשמיעת ערעור, לשום נימוקים שלא נכללו בכתב הערעור, אלא אם שוכנע שההשמטה לא היתה באשמת המערער, או ששמיעת הנימוק הנוסף דרושה לעשיית משפט צדק. בערעור על פסק דין המטיל עונש מוות מותר למערער לטעון כל נימוק אף אם לא נכלל בכתב הערעור."

מוצע לתקן את הסעיף, כך שבכל שלב של הערעור יהיה רשאי המערער, ברשות בית הדין, לתקן את כתב הערעור או את נימוקיו, וזאת בדומה להסדר הקיים בסעיף 204 לחוק סדר הדין הפלילי.

סעיף 26

סעיף 458(א1) לחוק מאפשר את החלפתו של שופט במושב בית הדין אם טרם נפתחה פרשת התביעה וזאת "מנימוקים שיירשמו". מאחר שאין טעם בכבילתו של המושב בטרם החלה התביעה בהצגת ראיותיה וכדי להקל על שגרת עבודתם של בתי הדין, מוצע לבטל את